

GEHIEGIZKO OBEDIENTZIA

Haurrak esanekoegiak izateak arazoren bat ezkuta dezakeela ohartarazi dute

HEZIKETA / GAUR8

Psikologoak gehien kezkatzen dituen haurra edo nerabea sintomarik gabekoa izaten da, inoiz ezer zalantzan jartzen ez duena eta guztiari obeditzen diona», dio Sylvie Perez Unibersitat Oberta de Catalunya (UOC) Psikologia eta Hezkuntza Zientzien Ikasketen irakasle laguntzaileak. «Ondo portatzea obeditzearekin lotzen dugu, eta gaizki portatzea desobeditzearekin, umeengan helduen irizpide moralak aplikatzen dugulako», gehitu du Perezek.

Haurrek garapen kognitiboa edo motorra jarraitzen duten bezala (adin jakin bat dago hitz egiteko, ibiltzeko eta abararako), «ongiaren eta gaizkiaren kontzeptuak ez dira behar bezala lotzen hamabi urte ingurura arte. Hezkuntza-jarraitbide autoritarioegiek mugatu egiten dute haurrak malgua izateko, ekimena izateko, pentsatzeko eta izaera kritikoa garatzeko duen gaitasuna», azaldu du Paula Moralesek, UOCeko Psikologia eta Hezkuntza Zientzien Ikasketen irakasleak.

Orduan, zergatik obeditzen dute haurrek adin hori baino lehen, zergatik egiten duten ondo ez badakite? «Zigor eta sari metodoari erantzunez egiten dute», erantzun du Perezek, «gauzak zigorrak saihesteko edo sariak jasotzeko egiten dituzte». Unicefek argitaratutako Haurren eta Nerabeen Iriztiaren 2020-2021 Barometroaren arabera, espainiar Estatuko haurrek helduekin duten harremanari dagokionez aipatzen duten aldagai nagusietako bat «helduek agintzen dutela» da, besterik gabe. Halaxe erakusten du kezka-

Haurrek esandakoari jaramonik ez egitea izaten da gurasoen kexa nagusietako bat, baina adituen hitzetan, gehiegizko obedientziak ere arriskuak ditu eta arazoren baten sintoma izan daiteke. Diotenez, heziketa autoritarioegiek haurren malgutasuna, ekimena eta izaera kritikoa mugatu dezakete.

kodetzeko protokoloan adierazitakoak.

ARAUAK ZALANTZAN JARTZEA

Ohikoena da helduak zenbait jarraitbide ematea, haurrak onartu beharrekoak. «Oso mundu zurrunean bizi gara: haurrak eskolatik ateratzen dira, eskolaz kanpoko jarduerak egiten dituzte, parkean denbora jakin batez jolasten

dute lagunekin, ordu jakin batean afaltzen dute, ezin dute telebista aldeztu aurretik ezarritako tartetik kanpora ikusi... Dena aldeztu aurretik erabakita dago. Haur batzuek ez dute obeditzen, araua zalantzan jartzen dutelako eta galderak egiten dituztelako. Ez dute ulertzen zergatik izan behar duen horrela, eta oldarkortasunik gabe egiten badu-

te, sintoma ona da», baieztatu du Perezek.

Arauak arrazoitzeko beharrrari buruz, Paula Moralesek honako hau gehitu du: «Elkarriketan oinarritutako ikuspegi batean, prozesu ebolutiboa errespetatzen duzu. Haurrari zer gertatzen zaion ulertzen saiatzen zara: haren haserrealdian zentratu beharrean, icebergaren punta bai-

ta, pentsatzen duzu zer gertatu den mutur horretara iristeko, zergatik joan zaigun egoera hori eskuetatik».

Arriskuak saihesteko arau batzuei men egitea eta helduak ezarritako ereduak erabat men egitea bereizi behar dira. «Haurrari gelditzeko eta kalea ez zeharkatzeko eskatzen badiogu, arriskuak saihesteko egiten dugu», dio Sylvie Perezek. «Inposizio jakin batzuei men egiten dien haurra askeagoa izan daiteke, babestuago dagoelako», gehitu du.

Baina helduek duten gehiegizko autoritateak egunen batean heldua izango den pertsona hori markatu dezake. «Oro har, helduaren arazo psikologikoen erdia baino gehiago haurtzaroan eta nerabezaroan hasten dira. Ez naiz soilik hezkuntza estiloaren eraginaz ari, baina batzuetan ez gara konturatzen zein garrantzitsua den laguntzea etapa horretan trebetasunak gartzen», azaldu du Paula Moralesek. Horregatik, haur obedienteegi batek psikologoak kezkatzen ditu, Perezek dioen bezala: «Uneren batean lehortuko den gehiegizko eustearrekin du zerikusia».

AUTOERREGULAZIOA

Ez hori bakarrik: obedientziaren atzean arazo larriak ezkuta daitezke. Sylvie Perezek azaldu duenez, «badira haurrak ingurune jakin batzuetan, eta, gurasoen ustez, oso esanekoak direnak». Hala ere, «benetan beldurra dago: ingurune autoritario horretatik kanpo, familiar edo eskolan, haur horiek kontrolik gabeko jokabidea erakusten dute», gehitu du.

«Kanpoko gehiegizko kontrolak haurra autoerregulatzea eragozten du», zehaztu du Moralesek. «Modu positiboan

hezten dugunean, piramide batean pentsatu behar dugu: oinarrian, gurasoek autonomia, komunikazioa eta emozioen kudeaketa indartzen dituzte. Horrela gatazkak konpontzeko tresnak aurkituko ditugu», gaineratu du.

Gehiegizko obedientzian bezala, arauarekiko desobedientzia sistematikoan ere hainbat faktorek eragin dezakete: «Elementu genetiko eta neuropsikologikoak, familiako hezkuntza-estiloa gainbegiratzeko eskasagatik edo gehiegizko kontrolagatik, helduen estresa edo arazo psikologikoak.... Eta ez dugu ahaztu behar ingurune soziala, auzoa edo eskola, non gehien agertzen diren ereduak bidez ikasten den».

Moralesen ustez, «haurraren desobedientzia ikusten duguna baino ez da, baina azpian gehiena dago: desobedientzia eragin duten arrazoiak, egoera horretara helarazi duten elementuak. Pentsa dezagun zer dagoen azpian: eskolan etiketaren bat jarri diote? Badago bere ongizatea zailtzen duen zerbait? Alde horretatik, gurasoek detektibe gisa jardun behar dugu, eta puzzlea osatzeko pistak bilatu».

MARRA GORRIAK

Zein elementuk du pisurik handiena portaera txarrean? Heziketa zurrunik edo genetikak? Michigango Unibertsitateko psikologoek egindako ikerketa batek 2.000 anai-arreba bikiren portaerak aztertu zituen lehen mailako laginean (480 erreplika laginean). Datuen arabera, heziketa zorrotzagoa jaso zuen anaiak portaera antisozialagoa zuen, salbuespenak salbuespen.

Paula Moralesek azaldu duenez, genetikak ere badu garrantzia: «Haurraren izaeraren

Ondoko orrialdean, bi haur elurretan jolasten iazko neguan. Lerro hauen gainean, haur batzuk ipuin bat irakurtzen.
Jagoba MANTEROLA | FOKU - Guillaume FAUVEAU

araberakoa da, jaiotzen denean, zorrotzagoa den edo erraz lasaitzen den. Faktore genetikoek ere eragina dute», gehitu du. Portaera txarrari dagokionez, «haur batengan onartu behar ez ditugun marra gorriak daude», adierazi du Sylvie Perezek. «Eraso baten aurrean, dela iletik tira egitea edo helduari ostikoak ematea, edo helduagoak direnean iraintzea, beti izan behar da zorrotza», dio.

Obedientzia itsuaren eta desobedientzia sistematikoaren arteko aukera horren erdian, helduak hausnartu behar du zergatik eskatzen dien hurrei arauak zorrotz

betetzea. «Batuetan, helduok gauzak edo gure egunerokoa modu ez malguan egituratzen ditugu, batez ere estrespean gaudenean. Horrek lasaitasuna ematen digu, baina agian haurraren beharrak desberdinak dira: nolakoa izan da bere eguna? Nola sentitzen da edo zer behar du?», dio Paula Moralesek.

«Haurren munduaren kontzeptua nahiko berria da», adierazi du Perezek. Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa hogeitaz herrialdek sinatu eta onartu zuten 1990ean, lege bihurtu zenean. «Lehen, meategietan ere lan egiten zuten: heldu txikiak ziren». Adinga-

beari portaera bat inposatzen dion heldu batek «ez du haurraren mundua ulertzen: ulermena falta zaio».

KALITATEZKO DENBORA

Adingabe batek, edozein adinetakoa izanda ere, inoiz gaititu behar ez dituen mugak dauden arren, «eguneroko bizikidetzan badira haurrek zalantzan jarri ahal izango dituzten arauak edo itunak», argitu du Sylvie Perezek. «Aukera eman behar zaie beren borondatea adierazteko eta esaten dutena onargarria den ala ez egiaztatzeko», dio.

Era berean, «elkarrizketa ondo edo gaizki portatu diren gauzetara ez bideratzea» gomendatu du, «baizik eta bere ekintzetara: ‘Zein ondo jan duzun!’, ‘zein ondo egon den aitona-amonekin jolastea!’. Ondo edo gaizki portatzea helduen iritzi moralak delako, baina aitona-amonekin jolastea positiboa delako, nahiz eta portaera on edo txarrari ez erantzun», gehitu du.

Funtsezkoa da hurrekin denbora pasatzea eta haien beharrei benetako arreta eskaintzea. «Garrantzitsua da elkarrekin emandako denbora kalitatezkoa izatea: horrek markatzen du aldea», adierazi du Paula Moralesek. Eta garrantzitsua da, halaber, denbora hori haiei benetan entzuten ematea, haien iritzi eta ikuspegiak kontuan hartzen.

Gurasoen baliabide emozionalak eta komunikatiboak funtsezkoak dira haurrak hezteko. Haurrek, besterik gabe obeditu beharrean, helduek haiengan konfiantza dutela senti dezaten. «Pertsona autonomoagoak izango dira eta emozioak hobeto kudeatuko dituzte», ondo rioztatu du adituak.

«Psikologoak gehien kezkatzen dituen haurra sintomarik gabeko haurra da, inoiz ezer zalantzan jartzen ez duena eta guztiari obeditzen diona», dio Sylvie Perez irakasleak

«Haur batzuek ez dute obeditzen, araua zalantzan jartzen dutelako eta galderak egiten dituztelako. Oldarkortasunik gabe egiten badute, sintoma ona da», gehitu du